

Onderwerp Instellen ethische commissie en beantwoording motie sensoren- en
algoritmeregister
ter informatie
Steller Nephtis Brandsma

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 8649

Bijlage(n) 4

Ons kenmerk 222780-2023

Datum 19 juli 2023

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte lezer,

Op 17 november 2021 nam uw raad de motie ‘Ethische commissie voor data en technologie’ aan.¹ Hierin verzocht u om de instelling van een ethische commissie voor data-ethiek. In november 2022 hebben wij uw raad een voorkeursvariant voor de opzet van deze commissie voorgelegd.² Deze variant is een commissie bestaande uit experts, met daaromheen een ‘schil’ van inwoners, die het college gevraagd en ongevraagd van advies voorziet. In een wensen- en bedenkingensessie met uw raad gaf u aan zich te kunnen vinden in deze voorkeursvariant. U gaf daarbij onder andere aan diversiteit van de commissie en betrokkenheid van de inwoners belangrijk te vinden. Inmiddels is de commissie ingesteld.

In deze brief leggen wij uit hoe het college uitvoering geeft aan de instelling van deze commissie en de bijbehorende wensen van uw raad. Dit is onderdeel van een bredere beweging waarin steeds bewuster wordt nagedacht hoe we als overheid en samenleving (digitale) technologie willen gebruiken en vormgeven. In de praktijk wordt dit vaak *data-ethiek* genoemd. De urgentie van data-ethiek neemt toe gezien de toenemende snelheid en implicaties van digitale ontwikkelingen. Denk hierbij aan de snelle opkomst van generatieve AI (ChatGPT, Midjourney) en de kwetsbaarheid van

¹ Zie bijlage 05: motie ‘Ethische commissie voor data en technologie’ van de raadsvergadering van 17 november 2021:
<https://gemeenteraad.groningen.nl/documenten/Motie/M-09-Ethische-commissie-voor-data-en-technologie-D66-GL-PvdD-CU-en-S-S.pdf>

² Zie collegebrief ‘Invulling ethische commissie en data-ethiek (wensen en bedenkingen)’ van 15 november 2022:
<https://gemeenteraad.groningen.nl/Documenten/Invulling-ethische-commissie-en-data-ethiek-wensen-en-bedenkingen.pdf>

onze informatiesystemen door geopolitieke ontwikkelingen. In deze brief gaan we daarom niet alleen in op de ethische commissie, maar ook op de ontwikkeling van de door uw raad gewenste sensoren- en algoritmeregisters³ en data-ethiek in onze eigen organisatie.

Ethische commissie

In de brief van november 2022 stelden we dat het belangrijkste doel van de commissie is om bij te dragen aan een zo compleet mogelijke discussie over data- en technologievraagstukken.⁴ We hebben naar aanleiding van de wensen- en bedenkingensessie met uw raad de voorkeursvariant uitgewerkt.

Samenstelling commissie

We hebben geprobeerd een zo divers mogelijke commissie samen te stellen, zowel op expertisegebied als op gender en culturele achtergrond. Naast benodigde expertise op het gebied van kunstmatige intelligentie of ICT-recht, hebben we ook gezocht naar iemand met veel verstand van discriminatie en racisme. Dit vinden we belangrijk, omdat veel zorgen over het (verkeerd) gebruik van bijvoorbeeld algoritmen gaan en daardoor het al dan niet bedoeld uitsluiten van groepen. Hierom hebben we ook een slachtoffer van de kinderopvangtoeslagenaffaire bereid gevonden zitting te nemen in de commissie, evenals een expert op het gebied van digitale toegankelijkheid. Tot slot hebben we ook een ethisch hacker in de commissie en iemand met commercieel perspectief op (nieuwe) digitale technologie. Zie voor meer informatie de bijlage ‘Samenstelling ethische commissie data en technologie’. Wij denken dat we op deze manier recht doen aan de wens van uw raad om een zo divers mogelijke commissie samen te stellen.

Inwoners

Zoals gezegd wordt er een ‘schil’ van inwoners rondom de commissie gevormd. Enerzijds ontstaat deze schil door inwoners actief te betrekken op basis van een door de commissie of organisatie aangedragen casus. Anderzijds kunnen inwoners en/of maatschappelijke partners direct of via andere participatietrajecten bij de commissie één of meerdere casussen aandragen, waarna de commissie weegt of de casus geschikt is om te behandelen. Zo bouwen we gaandeweg aan een netwerk van inwoners die mee wil praten en denken over dit soort onderwerpen. Daarnaast zijn we in contact met een brede coalitie van maatschappelijke partners, zoals de WIJ-teams, WerkPRO, Humanitas, de Taalcafés in de wijken, de Landelijk Federatie Belangenverenigingen (LFB) en Vluchtelingenwerk. De betrokken inwoner(s) praten vervolgens mee over de casus. Wij denken dat we op deze manier recht doen aan de wens van uw raad om het gesprek over data en technologie te voeren met een diverse, representatieve groep inwoners.

³ Zie bijlage 06: motie ‘Algoritme- en sensorenregister’ van de raadsvergadering van 9 november 2022: <https://gemeenteraad.groningen.nl/Vergaderingen/gemeenteraad/2022/09-november/15:00/Geen-titel-opgegeven/M-12-D66-GL-S-S-PvdD-PvdA-Algoritme-en-sensoren-register.pdf>

⁴ Zie noot 2

Evaluëren

We gaan de ethische commissie en de werkwijze over een jaar evalueren. Hierover gaan we in het najaar van 2024 met uw raad in gesprek.

Sensorenregister

Het sensorenregister van de gemeente Groningen is ondertussen gepubliceerd.⁵ Het sensorenregister is bedoeld om inwoners inzicht te geven in welke data door de gemeente worden verzameld via sensoren, waarom en wat er met die data wordt gedaan. Dit is een eerste versie van het sensorenregister, die verder wordt doorontwikkeld. We hebben het woord 'sensor' met opzet redelijk breed geïnterpreteerd, omdat het gaat om inzicht en uitleg geven. Onder andere de stadstoezichtcamera's, een aantal (intelligente) verkeerssensoren en de scanauto zijn uitgewerkt in deze eerste versie. Hiermee geven we vorm aan de wens van uw raad, die met een motie heeft verzocht een sensorenregister op te zetten.⁶ Met dit register lichten we de functie van verschillende soorten sensoren in onze gemeente toe. Daarbij ligt de focus vooral op het uitleggen van de werking van de sensoren. We richten ons minder op het geven van een volledig overzicht van alle sensoren in onze gemeente. Dit doen we bewust, omdat het er ons met name om gaat om transparant te zijn over welke datastromen er in de gemeente zijn en waarom.

Algoritmeregister

In de motie werd ook verzocht om een algoritmeregister.⁷ Hier werken we ook aan. We verwachten de eerste versie na de zomer te kunnen publiceren in ons open data portaal. We kijken hierbij ook naar de andere algoritmeregisters die al ontwikkeld zijn door andere gemeenten. We willen ons eigen register laten opnemen in het landelijke algoritmeregister.⁸ Het belangrijkste doel van het algoritmeregister is voor ons, net als bij het sensorenregister, dat het inwoners moet helpen beter te begrijpen welke algoritmen gebruikt worden, hoe ze werken en waarom de gemeente ze gebruikt. Dit werken we de komende tijd verder uit.

Data-ethiek in de organisatie

De ethische commissie en het sensoren- en algoritmeregister zijn wat ons betreft alle drie onderdelen van data-ethiek. Om hier op serieuze wijze vorm aan te kunnen geven is er een aanjager data-ethiek aangesteld binnen de gemeentelijke organisatie. Hiermee willen we meer structuur aanbrengen in hoe er binnen de gemeente over data en het inzetten van nieuwe (digitale) technologieën wordt nagedacht. Onderdelen hiervan zijn het opzetten van een 'data community', de ontsluiting van open data van de gemeente voor de maatschappij, de verdere ontwikkeling van de interne klankbordgroep data-ethiek en verhoging kennisniveau medewerkers door middel van voorlichtingen en workshops.

⁵ Zie <https://data.groningen.nl/sensorenregister>

⁶ Zie noot 3

⁷ Zie noot 3

⁸ Zie <https://algoritmes.overheid.nl/nl>

Volgvel 3

Met het inzetten van bovenstaande en andere middelen zetten we als organisatie verdere stappen naar ‘digitale volwassenheid’. Hiermee anticiperen we niet alleen op steeds sneller toenemende digitalisering, maar hopen we ook mede richtinggevend te zijn.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.